

Eesti kõrghariduse roll uue majanduskasvu saavutamiseks ehk kuidas elustada varjusurmas tiigrit?

*Uve Poom, Madis Talmar, René Jõelet, Juhan Härm, Martin Lääts
Tallinna Tehnikaülikool*

Eestlased on end ikka hariduse usku rahvaks pidanud. Meil on traditsioonidega kõrgharidusmaastik ning laias laastus usutakse, et ülikoolid väljastavaid töökaid ning nutikaid elluastujaid. Oleme aga väikesed ja nagu on eestlastel raske kokku panna maailma tasemel jalgpallimeeskonda, tuleb paratamatult tõdeda, et ka õppurite seas on meie pink õige lühike. Iga hing on eriliselt arvel ja sellest lähtuvalt on kurb tõdemus, et ilmselt ei pääse eestlased üle ega ümber oma kuuba arstiteadusest ehk mingi haridusvaldkonna eelistamisest. Julgustav on aga see, et kuigi erineva esitlusega, on midagi säärast Eestis väga edukalt ka tehtud. Peame silmas mõistagi eestlaste rahvuslikku ego paitavat tiigrihüppe edulugu, mis selle asemel, et kõiki üksteise vastu pöörata, meid hoopis osavalt maailma infotehnoloogia ja telekommunikatsiooni eesliinile lennutas.

Antud impulsist tekkinud sektori tugevust tõestavad ju nii Skype'i, Regio kui Playtech'i läbimurded. Viimane teatas äsja ka üldise koondamise taustal otsusest luua Tallinnasse kümneid uusi töökohti, mis näitab, et sektorile elujõudu peaks jätkuma. Sädemest on saanud seega kena lõke, kuid tiiger ise paistab veidi unne suikunud olevat, sest mis on IKT arengu peamine takistav tegur – tööjõupuudus! Seepärast olekski ehk aeg magav tiiger üles äratada ning ühe alternatiivina uut tõusu otsida juba ennast tõestanud IT sektorist. Kust mujalt aga saaks see lõke kütet kui ikka ülikoolidest.

Arvestades ülikoolide vahendite vähesust ja Eesti kohta maailma kõrgharidusmaastikul, tekitaks igauhe üksi pusimine ja üksi rahvusvaheliste õppekavade loomine tõenäoliselt hüüdja-häälkõrbes efekti. Tükikesed kõrget kompetentsi igas ülikoolis tuleb paratamatult kokku tuua ühise eesmärgi nimel – et neist killukestest tekiks maailma tasemel õppekavad. Kõige integreeritumalt võiks säärast rolli mängima hakata riigi, ettevõtjate ning kõigi ülikoolide ühise kokkuleppe tulemusena rajatav IT akadeemia – õppeasutus, mis osapoolte koostöös looks ning turundaks rahvusvaheliselt kõrgel tasemel õppekavasid üliõpilastele tervest maailmast. Vaid nii saaksime pakkuda kompromissitut kvaliteeti, mis on oluline mitmel põhjusel.

Esiteks – IKT ettevõtete teadmispõhine töö sõltub paratamatult kvalifitseeritud tööjõust. Suurtel IT-ettevõtetel pole Eestisse asja, sest lõpetajaid on vähe ja isegi kui nende haridus on kvaliteetne, pole see võrreldav maailma tippülikoolides pakutavaga. Skype'i sarnaste firmade teke jääb nendes tingimustes juhuse hooleks – kasvu saavutamiseks on vaja sääraseid kuldmune muneda aga süsteemselt ja selleks tuleb luua vastavad tingimused. Kompromissitus hariduse kvaliteedis on edulugude inkubaatori eeltingimuseks ning IKT hariduse vallas kvalitatiivselt ja kvantitatiivselt uuele tasemele pürgimine aitaks tiigri vabastada ka tööjõupuuduse ahelatest. Kui seejuures tekitada rahvusvaheliste tudengite jaoks tingimused ning arusaam, et Eesti on ka suurepärase koht valdkonnas töötamiseks ja uue ettevõtte asutamiseks, tabame mitu kärbest ühe hoobiga.

Teiseks – tipptasemel IKT õpe on oluline ka teiste regiooni ja maailma ülikoolidega konkurentsipüsimiseks. Tulevase tudengi seisukohast määravad ülikooli valiku tihtipeale kaks faktorit – kvaliteet ja hind. Mõlemaga on Eestis Läänemere regioonis raske lüüa, sest haridus on keskpärane ning praegustes tingimustes peab välistudeng erinevalt Skandinaaviast Eestis oma hariduse eest üldjuhul maksma. Maailma tasemel haridus Eestis tähendaks aga seda, et õppureil endil ja neid palkavatel IKT ettevõtetel tekiks huvi selle eest ka tasuda. Nendel tingimustel tekivad meil ühtlasi vahendid, mille abil sisse osta tõepoolest maailma parimad spetsialistid, kelle tasud on paratamatult kõrged. Nende potentsiaali parimaks rakendamiseks on vajalik nad koondada aga ühte kohta, kus lektorite ja tudengite vaheline sünergia oleks suurim. Seeläbi tagatud kvaliteet on oluline edaspidi andekate inimeste Eestisse meelitamisel, kelle jaoks on vaimne ja uuenduslik õhkkond nagu kärbsesaber.

Kolmandaks – tipptasemel haridus on vajalik selle tipptasemel turundamiseks ja just see paistab hetkel meie ülikoolide nõrgaks kohaks olevat. Ei reklaamitaks ju esmajärjekorras mitte Eestit kui kohta, kus õppida, vaid eeskätt maailma tasemel IT-haridust, mille saab Eestist. Selles mõttes täiendaks projekt muid Eestisse õppima kutsuvaid programme ning looks meile võimalused siinseid kavasid koos ehitada ka lähiriikide partneritega – miks mitte näiteks Helsingi, Riia või Stockholmi ülikoolidega – loomaks ainulaadset ning rahvusvahelist õppekeskkonda, mis looks tingimused IT-oskuste kõrvale ka juhtimisoskuste omandamiseks ning annaks tudengitele rahvusvahelises keskkonnas töötamise kogemuse.

Pikas perspektiivis saaksid IT-Akadeemia loomisest kasu seega nii riik, ülikoolid kui ka terve ühiskond, sest kui riigi abiga kõrgelt haritud spetsialiste Eestis hoida, elavdaks see meie

majandust väga mitmekülgsest ning võimaldaks õige pea ehk mõelda ka järgmisele eesmärgile – näiteks Euroopa Liidu IT-keskuse rajamisele Eestisse. NATO küberkaitse keskuse paiknemine Tallinnas ei oleks siinkohal soodustava tegurina samuti vähetähtis.

Viimaks tuleb tähelepanu osutada ka sellele, et ühe valdkonna jõulise arendamise ja uue õppeasutuse loomise mõte saaks ilmselt võrdselt või enamgi vaenlasi kui pooldajaid. Ei taha ju keegi olla see õnnetu, kes sõelast läbi tilgub. Tegelikult aga ei peagi, sest eelisarendamine toimub ühiselt ega pruugi tähendada kellegi taandarengut – kõik on lihtsalt selgitustöö küsimus. Julgustav on ka see, et tiigrihüppe edulugu ei pööranud kõiki üksteise vastu, vaid mõjus positiivselt kõigile majandussektoritele. Selle kordamiseks kõrgemal tasemel on parim ja isegi ainuvõimalik moodus just koostöö – Eesti vajab ühte tugevat IT-haridust pakkuvat institutsiooni! See on võimalus, mida ei tohi mööda lasta. Nii pikk tee on selle nimel juba käidud...